

Prefinjen občutek za naravo in umetnost

BOTANIČNI VRT V GÖTEBORGU, DRUGEM NAJVEČJEM ŠVEDSKEM MESTU NA OBALI SEVERNEGA MORJA, JE ZANIMIVA USTANOVA, ZNOTRAJ KATERE SE PREPLETA DELO BOTANIKOV, VRTNARJEV IN VRTNIH OBLIKOVALCEV. LETA 1910 GA JE USTANOVILO MESTO IN ZANJ FINANČNO SKRBELO VSE DO NEDAVNEGA, KO JE PREŠEL POD REGIONALNO UPRAVO. OD USTANOVITVE DO DANŠNJIH DNI IMA POMEMBNO VLOGO V ŽIVLJENJU MEŠČANOV IN PREBIVALCEV ŠIRŠE OKOLICE, SAJ VANJ MNOŽIČNO PRIHAJAJO TAKO ZA SPROSTITEV KOT SPOZNAVAT RASTLINSKO BOGASTVO IN NOVE SMERNICE V OKRASNEM VRTNARSTVU. PRED LETI SO GA RAZGLASILI ZA ENEGA NAJLEPŠIH VRTOV NA ŠVEDSKEM.

Največji del göteborgskega botaničnega vrta, ki se razteza na površini 175 hektarov, zavzema naravni gozd oziroma rezervat, kamor meščani prihajajo na rekreacijo in oddih v naravi. Približno desetino naravnega rezervata obsega arboretum, v katerem je posajenih 300 vrst dreves iz zmernege podnebnege pasu. Prva so posadili v začetku 50. let in so do današnjih dni zrasla v mogočne primerke svoje vrste. Razmeroma mile zime in lega, zaščiteni pred mrzlimi vetrovi, zagotavljajo namreč idealno rastišče za marsikatero rastlinsko vrsto. Poleg naravnega rezervata so v botaničnem vrtu še obsežni rastlinjaki z eksotičnimi rastlinami, japonski vrt, skalnjak, zelenjavni vrt, dolina ro-

dodendronov ter dolina gozdnih vetrnic, anemon.

NAJVEČJA SKANDINAVSKA ZBIRKA ORHIDEJ

V obsežnih rastlinjakih domuje več kot 4500 eksotičnih vrst rastlin z vseh koncev sveta, med njimi je kar 1600 vrst orhidej. Zbirka orhidej v štirih rastlinjakih z različnimi rastnimi razmerami, ki je največja tovrstna zbirka v nordijskih deželah, pritegne največ obiskovalcev marca in aprila, ko je večina rastlin v polnem razcvetu. Poleg orhidej so na ogled rastline iz vročih, puščavskih predelov z veličastnimi primerki agav, aloy in drugih puščavskih rastlin. Med najbogatejšimi so nasadi rastlin iz Avstralije in Južne Afrike, Sredozemlja in

jugovzhodne Azije, pri čemer velja posebej omeniti zbirko rastlin iz gora Irana in Afganistana s strokovnim imenom *Dionysia*. V tem delu si je mogoče ogledati izredno zanimive blazinaste trajnice, ki lahko rastejo iz kamnite podlage in jo v kratkem času tudi prekrijejo.

V botaničnem vrtu so posebno ponosni na skalnjak s 6000 rastlinskimi vrstami. Pozornost vzbujajo tako tiste, ki uspevajo v skalnih razpokah, kot mesojede rastline, kot je *Sarracenia*, ki raste v majhnem vlažnem žepu med skalami ob vodi. Skalnjak je postavljen na zelo razgibanem naravnem terenu, po katerem se vije potok, ki izvira v slapu na vrhu vzpetine. Ena izmed poti, ki se vzpenja ob slapu, pripelje obiskovalca do najvišje točke v botaničnem vrtu, od koder se odpira veličasten pogled na ves Göteborg. Rastline so v skalnjaku posajene skupaj najprej glede na geografski izvor – iz Evrope, Azije in tako naprej, znotraj teh skupin pa glede na rastne razmere, v katerih uspevajo. Takšen način predstavitve rastlin je zelo poučen, saj obiskovalec dobi pravi občutek za kombinaci-

je rastlin. Kar raste skupaj v naravi, bo namreč lepo uspevalo skupaj tudi na vrtu ali v parku. Narava sama ponuja najlepše kombinacije, če jih le znamo prepoznati. Naprej od skalnjaka vodi pot do zelo mirnega območja, kjer se že začne gozd. Ta del vrta so namenili drevesom, grmovnicam in trajnicam, ki izvirajo iz Japonske. Na manjši vodni površini se zrcalijo krošnje japonskih javorjev in češenj. Kraj za razmišljanje in opazovanje narave.

DOLINA RODODENDRONOV IN GOZDNIH ANEMON

Dolina rododendronov v najrazličnejših barvah zažari konec aprila in je razkošno lepa vse do začetka junija. V njej raste več kot 200 naravnih vrst in več kot 200 kultivarjev rododendronov. Kisla prst, visoka zračna vlaga, razmeroma mile zime in pred vetrom zaščitena lega so namreč idealne razmere za te zanimive grmovnice. Med njimi najdemo mogočne večmetrske grme pa tudi pritlikave vrste, ki sežejo komaj nekaj centimetrov v višino. Naravne

1. RAZKOŠNE GREDE S TRAJNICAMI SO DELO ZNANE ŠVEDSKE VRTNE OBLIKOVALKE MONE HOLMBERG IN VSAKO LETO PRITEGNEJO VELIKO OBISKOVALCEV.

2. SLAVNI ŠVEDSKI BOTANIK CARL LINNE, ZNAN PO DVOBESEDNEM LATINSKEM POIMENOVANJU RASTLIN, JE UPODOBLJEN NA ILUSTRACIJI V VRTU, SAJ SO LETA 2007 PRAZNOVALI 200. LETNICO NJEGOVEGA ROJSTVA.

3. ŠVEDI SO PONOSNI NA DOSEŽKE SVOJIH ROJAKOV. VRT ULFA NORDJELLA, KI JE BIL NA LONDONSKEM CHelsea FLOWER SHOWU LETA 2007 NAGRAJEN Z ZLATO MEDALJO, SO V CELOTI PRENESLI V BOTANIČNI VRT IN JE ZDAJ NA OGLED OBISKOVALCEM.

4. GREDA Z ENOLETNICAMI IN SEZONSKIM CVETJEM – V JAVNIH NASADIH IN NA ZASEBNIH POVRŠINAH ŽE NEKAJ LET USPEŠNO SADIJO VIŠJE IN BOLJ RAZKOŠNO RASTOČE ENOLETNIČE, SAJ S TEM DOSEŽEJO BOLJ NARAVEN VIDEZ.

vrste ponavadi zacvetijo vijoličasto ali rdeče, med kultivarji pa najdemo najrazličnejše barve.

Spomladi je privlačna tudi dolina gozdnih anemon, kjer v podrasti visokih dreves raste divja vetrnica, *Anemone sylvestris*, za-

5. PAVILJON JE POSTAVLJEN OB ROBU GOZDA. VNJEM JE PROSTOR ZA ČAJANKE. VELIKA OKNA PONUJAJO LEP POGLED NA CVETLIČNE GREDE.

6. V RASTLINJAKU IMAJO ZANIMIVE ZBIRKE RASTLIN Z VSEH KONCEV SVETA. DYONISIA JE BLAZINASTA TRAJNICA, KI IZVIRA GORA AFGANISTANA IN IRANA.

7. FORMALNI VZOREC, SESTAVLJEN IZ NAJRAZLIČNEJŠIH RASTLIN – SUKULENT, ENOLETNIK, TRAJNIC IN SEZONSKEGA CVETJA, PRIVABLJA POGLEDE OBISKOVALCEV.

8. SKALNJAK SE RAZTEZA NA VELIKI POVRŠINI. ČEZENJ TEČE POTOK, OB KATEREM SO POSAJENE TAKO GORSKE KOT MOČVIRSKE RASTLINE IZ RAZLIČNIH KONCEV ZEMELJSKE OBLE Z ZMERNIM PODNEBJEM.

9. V BOTANIČNEM VRTU PREIZKUŠAJO NOVE SORTE RASTLIN – PREVERJAJO NJIHOVO STABILNOST, LEPO RAST, ODPORNOST NA BOLEZNI IN DRUGO. ZADNJI DVE LETI SO SE UKVARJALI Z NOVIMI SORTAMI AMERIŠKEGA SLAMNIKA, ECHINACEA PURPUREA.

ščitni znak botaničnega vrta. Ta nežna bela cvetlica podrasti gozdov konec aprila in v začetku maja s svojimi snežno belimi cvetovi popolnoma prekrije tla, da so videti kot zasnežene poljane. V polnem razcvetu ostane do olistanja dreves, potem pa zaradi pomanjkanja sončne svetlobe počasi odcveti. Dolina gozdnih anemon je del vrta, kamor človeška roka ne poseže prav pogosto, ampak le kadar je treba odstraniti propadlo ali polomljeno vejo ali drevo.

Za spodbujanje vrtnarjenja in naravnega gojenja uporabnih rastlin so v botaničnem vrtu uredili z lesenim plotom ograjen *Kuhinjski vrt*, v katerem poleg različnih vrst zelenjave gojijo dišavnice in rastline, ki privabljajo koristne žuželke. Vse so označene

s tablicami z imeni ter posajene v lepih kombinacijah, da so grede tudi paša za oči.

ZNANILCI SMERNIC V OKRASNEM VRTNARJENJU

Poleg skrbi za zbirke rastlin v göteborgskem botaničnem vrtu veliko časa in sredstev namenjajo okrasnemu vrtnarjenju. V zadnjih letih sodelujejo z znano švedsko vrtno oblikovalko Mono Holmberg, ki je bila v tej ustanovi dolga leta redno zaposlena. Izkušnje, ki jih je pridobila v letih gojenja rastlin, zdaj zelo uspešno uporablja pri oblikovanju z rastlinami. Na Švedskem je pred dobrim desetletjem povzročila pravo malo revolucijo, ko je na klasično oblikovane cvetlične grede z nizkimi enoletnicami začela uvajati višje in razkošno rastoče enoletnice, ki so bolj naravnega videza.

BOTANIČNI VRT GÖTEBORG

Njeni načini zasaditve javnih površin so ostali vodilo do današnjih dni. Tudi v botaničnem vrtu vsako leto zasadi nekaj kombinacij enoletnic, ki so vir idej in navdiha za številne obiskovalce. Poleg z enoletnicami oblikuje grede s trajnicami, drevesi in grmovnicami. Njene grede s trajnicami so v botaničnem vrtu še posebno znane. Na njih lahko občudujemo barve ter najrazličnejše oblike ter strukture rasti.

POKLON CARLU LINNEJU

Švedi so leta 2007 praznovali 200. obletnico rojstva slavnega rojaka Carla Linneja, ki je med drugim znan po dvojnem latinskem poimenovanju rastlin. Znani švedski oblikovalec vrtov Ulf Nordjell je kot poklon velikemu botaniku in zbiratelju rastlin z vseh koncev sveta oblikoval vrt, s kate-

rim je leta 2007 sodeloval na londonskem Chelsea Flower Showu in dobil zlato medaljo. Vrt so po razstavi v Londonu v celoti preselili v botanični vrt Göteborg in zdaj privablja množice obiskovalcev. Na nekaj več kot 200 kvadratnih metrih je oblikovalec ustvaril moderen formalni vrt s prefinjenim skandinavskim občutkom za naravo in umetnost. Za ogrodje je, poleg modernih konstrukcij iz lesa, kovine in granita, uporabil rastline, ki rastejo v naravi, kot so smreka, bor, breze in jabolane. Znotraj tega je oblikoval grede s trajnicami ter nekaterimi Linnejevimi priljubljenimi rastlinami, ki vdihnejo živahnost in sproščenost. Pergola in lesene stene hkrati zakrivajo in odkrivajo poglede na različne dele vrta. Pomemben element je tudi voda, ki hkrati pomirja ter deluje kot zrcalo.

Zanimiva je tudi vloga Kluba poznavalcev, katerega član lahko vsakdo postane brezplačno. Članom so na voljo najrazličnejša semena in rastline, ki jih gojijo v vrtu, izbirajo pa jih po katalogu, ki ga izpopolnijo in izdajo enkrat na leto. Zanimiv je tudi obisk umetnostne galerije, ki deluje pod okriljem vrta. V njej pripravljajo najrazličnejše razstave sodobne umetnosti in obrti, tematsko povezane z naravo in rastlinami. Kot je v navadi v večini botaničnih vrtov po svetu, je mogoče tudi ogled göteborgskega zakrožiti v trgovinici, ki ponuja kakovostno vrtno orodje, najrazličnejša semena in sadike rastlin. Med meščani sta poleg tega na odličnem glasu tamkajšnji restavracija in kavarna.

**BESEDILO IN FOTOGRAFIJE
BERNARDA STRGAR**